

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Наразі вітчизняна економіка потребує високоосвічених фахівців, здатних гнучко реагувати на вимоги ринку праці. Не є винятком у цьому контексті й кваліфіковані робітничі кадри, потреба у яких постійно зростає. Якщо говорити про секторальну модель вітчизняної економіки, її складовими є промисловість, сільське господарство й сфера послуг. Сфера послуг відіграє важливу роль в економічному житті суспільства, її розвиток відбувається швидкими темпами, з урахуванням запитів споживачів. Варто зауважити, що, зважаючи на низку факторів, серед яких війна, яку розпочала російська федерація проти українського народу, на сьогоднішній день в Україні спостерігається дефіцит кадрів у багатьох галузях господарства, зокрема й сфері послуг. Так, до прикладу, «станом на березень 2023 року з понад 12 000 вакансій на Work.ua в категорії «робітничі спеціальності та виробництво» майже 60% займав напрямок готельно-ресторанного бізнесу та туризму (понад 7 000 вакансій). Роботодавці для обслуговування своїх клієнтів шукали барменів, кухарів, кондитерів, пекарів» [6]. Тому перед органами місцевої влади, закладами професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О), роботодавцями гостро постає завдання оптимального формування регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих робітничих кадрів. Водночас професійна підготовка здобувачів освіти у ЗП(ПТ)О повинна гарантувати їх затребуваність та конкурентоздатність на ринку праці.

Як відомо, освітній процес ЗП(ПТ)О ґрунтується на компетентнісному підході, суть якого полягає у застосуванні набутих знань, умінь і навичок в умовах подальшої професійної діяльності. Саме тому освітніми стандартами з підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у здобувачів освіти, що опановують робітничі професії, передбачається формування ключових, загальних та професійних компетентностей.

Безумовно, однією з компетентностей, особливо необхідною в умовах нинішнього суспільства є цифрова компетентність, адже кожна професія потребує умінь роботи з засобами цифровізації та цифровими ресурсами (як приклад, використання платформи Connected Cooking в професії кухаря [1], комп'ютерна діагностика автомобіля [3], програми для салонів індустрії краси [5] тощо). Цифрова компетентність входить до переліку ключових компетентностей, визначених Рамковою програмою Європейського Союзу. Ця компетентність набувається впродовж усієї освітньої траєкторії. Значну роль у її формуванні відіграє вивчення предмета «Інформаційні технології», зміст якого носить професійно орієнтований характер.

Важливою компетентністю для здобувачів освіти є й підприємницька компетентність, в процесі формування якої вивчаються положення основних документів, що регламентують підприємницьку діяльність, процедуру відкриття власної справи, розробляються бізнес-плани [2]. Нині у ЗП(ПТ)О реалізується низка програм, пов'язаних з формуванням підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. Однією з таких програм є програма «Компанія», схвалена та рекомендована Міністерством освіти і науки України, під час опанування якої здобувачі освіти «отримують досвід заснування власного підприємства, написання бізнес-плану, виробництва і маркетингу товарів або послуг, а також фінансового обліку та звітності» [4].

У контексті нашого дослідження доречно звернути увагу й на екологічну та енергоефективну компетентність. Вона передбачає формування умінь дотримуватися екологічних норм у професійній діяльності та побуті, а також вивчення основ енергоефективності. Дієвим засобом формування зазначеної компетентності є участь здобувачів освіти в проєктах екологічного спрямування. До прикладу, здобувачі освіти ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» щорічно долучаються до проєкту «Енергоефективні школи: нова генерація», що є спрямованим на розроблення кращих практик інтеграції питань енергозбереження, енергоефективності та управління житлом.

Безумовно, на якість підготовки майбутніх кваліфікованих робітничих кадрів впливає рівень співпраці закладів освіти з роботодавцями. На сьогодні це питання є одним з найбільш актуальних для ЗП(ПТ)О, оскільки саме роботодавці найбільш зацікавлені в якісній підготовці своїх майбутніх робітничих кадрів. Оптимальним вирішенням даного питання є дуальна форма здобуття освіти, коли формування професійних навичок відбувається не лише у закладі освіти, а й умовах майбутньої професійної діяльності.

Як підсумок, зауважимо, що у ЗП(ПТ)О для забезпечення якості освітнього процесу повинна відбуватися чітка розробка стратегії закладу, в якій мають визначитися перспективи його розвитку з урахуванням потреб ринку праці.

Список використаної літератури

1. Готові до цифрових рішень? URL: https://www.rational-online.com/uk_ua/see-for-yourself/rational-magazine/digitalisation/ (дата звернення: 20.10.2023).

2. Державний освітній стандарт. 7231.G.45.20-2023. Професія: Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів. Код: 7231. Вид. офіц. Київ, 2023. 32 с.
3. Діагностика: що це? URL: <https://ford.dp.ua/service/diagnostika-cho-eto/> (дата звернення: 20.10.2023).
4. Програма «Компанія». URL: <https://ja-ukraine.org/programs/programa-kompanija/> (дата звернення: 20.10.2023).
5. Програма для салонів краси та перукарень. URL: <https://appointer.ua/programa-dlya-saloniv-kрасy-ta-perukaren/> (дата звернення: 20.10.2023).
6. Чи є перспективи для розвитку сфери послуг в Україні під час війни? URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/chy-ye-perspektyvy-dlya-rozvytku-sfery-poslug-v-ukrayini-pid-chas-vijny/> (дата звернення: 20.10.2023).

Матюха Богдан Вадимович,
*аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

МОЖЛИВОСТІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Діяльність педагога професійного навчання виступає основною умовою випереджаючої підготовки фахівців професійної освіти, здатних ефективно працювати в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства. З огляду на це модернізація освітньої сфери на сучасному етапі вимагає від педагогів професійного навчання не просто розуміння і прийняття ними цілей і змісту цього процесу, а, передусім, ефективного саморозвитку, що може забезпечити реальні зміни у педагогічній практиці.

Особливого значення в контексті сучасних наукових концепцій набуває самоосвітня компетентність педагогів професійного навчання як невід'ємна частина їх професійної компетентності, яка розуміється як основа особистісного та професійного зростання людини, передумова успішної життєдіяльності.

Різні аспекти формування самоосвітньої компетентності особистості досліджували Н. Бухлова, М. Кузьміна, Н. Кубракова, С. Мельник, П. Осипов, С. Осипенко, Н. Половнікова, В. Скнар та ін. Проблема формування самоосвітньої компетентності студентів закладів вищої освіти була предметом наукових пошуків Л. Вьюшкової, І. Зимньої, В. Ковальчука, О. Малихіна, Р. Саїтової, Є. Чеботарєвої, І. Преображенської, О. Фоміної та ін.

Наголошуючи на вагомості формування самоосвітньої компетентності, дослідники одностайні щодо її значущості для професійно-особистісного зростання фахівця (І. Зимня, А. Хуторський та ін.), здатності до систематичної самостійної пізнавальної діяльності, спрямованої на продовження своєї освіти в загальнокультурному й професійному аспектах (В. Байденко, І. Зимня, В. Серіков).

Нам імпонує думка низки авторів (І. Зимня, С. Рубінштейн, Л. Виготський), що самоосвітня компетентність є системоутворюючою, стрижневою, оскільки детермінує формування інших компетентностей, будучи не тільки метою, а й засобом ефективного особистісного розвитку в процесі освіти.

Самоосвітня компетентність педагогів професійного навчання – це здатність організувати власну системну освітню діяльність і спрямовувати її на досягнення задоволення професійних запитів і підвищення професійної кваліфікації. Вона формується в процесі діяльності, що має на меті відпрацювання конкретних сценаріїв поведінки. Створення відповідного середовища сприятиме її формуванню.

Інтенсивний розвиток цифрових технологій змінює не лише умови самоосвіти, а й способи набуття самоосвітньої компетентності, тому впровадження цифрових технологій у професійну підготовку майбутніх педагогів професійного навчання є перспективним напрямом. Цифрові технології включають у себе широкий спектр інструментів, таких як: електронні платформи, мультимедійні матеріали, онлайн-курси, соціальні мережі тощо. Інтеграція цих засобів у освітній процес дозволяє здійснювати значний вплив на його ефективність, систематизацію знань, індивідуалізацію навчання відповідно до особистісних запитів і потреб тих, хто навчається; є технологічною основою розвитку навичок самоосвіти, сприяє формуванню сучасної інформаційної культури і грамотності під час роботи з джерелами інформації, що в свою чергу впливає на інтелектуальне зростання особистості.

Цифрові технології спрямовані на підготовку особистості інформаційного суспільства, формування вмій працювати з інформацією, розвиток комунікативних здібностей, формування дослідницьких умій й умій вибору оптимальних рішень, забезпечення великим обсягом якісної інформації.

Застосування цифрових інструментів у сучасному освітньому процесі уможливує високий рівень пізнавальної активності здобувачів освіти, сприяє ефективності засвоєння матеріалу та розвитку особистісних якостей і таких розумових здібностей, як сприйняття, увага, пам'ять, мислення.

Перевагою застосування цифрових технологій в організації самоосвітньої діяльності здобувачів освіти є те, що воно поєднує процеси навчання, засвоєння знань і контролю навчальних досягнень.